

1.melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

Javaslat a

„SZENT MÁRTON TEMPLOM EMLÉKHELYE”

települési értéktárba történő felvételéhez

2013.november Szent Márton nap
Tál Zoltán megáldja a Szent Márton templom emlékére ültetett fát

Készítette:

Rác Tamásné táj és kertépítész

.....*Tál Zoltán*.....

Keszthely, 2014.március 25.

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó személy neve: Rácz Tamásné / Páldy Eszter
2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név: Rácz Tamásné táj és kertépítész
 Levelezési cím: 8360 Cserszegtomaj, Fenyves utca 12
 Telefonszám: 30/590 8470
 E-mail cím: raczne.eszter@formaterv.hu

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése

„A KESZTHELYI VOLT SZENT MÁRTON TEMPLOM EMLÉKHELYE”

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása

agrár- és élelmiszer gazdaság	egészség és életmód	épített környezet
ipari és műszaki megoldások	X kulturális örökség	sport
természeti környezet	turizmus	

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye

Keszthely, Festetics kastély parkja, jelenleg egy emlékfával (kislevelű hárs) megjelölve.

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik

X települési   tájegységi   megyei   külhoni magyarság

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

Mint mindannyian tudjuk, a keszthelyi Festetics kastély előkertjében állott valaha a város legrégebbi központját kijelölő Szent Márton templom. A legelső oklevelek 1247-ben már mint adófizető plébániatemplomot említik, és az is marad 1799-ig, azaz 550 évig. A templom tornyát 1880-ban bontják csak le, vagyis a templom mint építészeti objektum legalább 633 évig meghatározó eleme volt Keszthelynek.

A torony lebontásával a Festetics kastély tornya veszi át a város legrégebbi részének építészeti kijelölő szerepét. Tény az is, hogy a Szent Márton templom elbontásával amellet, hogy a kor legmodernebb felfogásához híven egyedüli kastélypark született, feldúlásra került a város legrégebbi temetője.

Amellet, hogy maximálisan tiszteljük a létrejött csodálatos – és mai napjainkban is majdnem egyben megmaradt – kastélyparkot, a város szempontjából múltbeli értékeink tisztelete és őrzése miatt és jövőbeni lehetőségekre tekintve, nagyon fontosnak tartjuk e volt templom helyének pontos megjelölését.

2012 tavaszán civil kezdeményezésre egy kislevelű hárs került a templom helyére ültetve - amely az elmúlt erős szelek miatt kissé viharvert – egyszerű fatábláival jelölve. Ezt a fát Tál Zoltán atya megáldotta, de megjelölésként a volt templom több évszázados fennállását tekintve ez csak egy része lehet a kialakítandó emlékhelynek.

A kastély parkjának rekonstrukciója Alföldy Gábor szakmai irányítása mellett napjaink örömteli feladata. A helyreállítandó kertben a barokk parterre alapvető jellege, hogy az előkertben a legkevesebb vertikális elem van, lehetővé téve a kilátást és a szönyegszerű kiültetést. A Szent Márton templom emlékhelye pont ebbe a parterre zónába esik, a telepített fa kerttörténeti szempontból nincs jó helyen, várostitörténeti szempontból azonban a legmegfelelőbb helyen van. Az emlékhely kialakításának módja, a két egymásnak kissé ellentmondó műemléki szempont

feloldása csakis a Műemléki Felügyelőség segítségével lehetséges. Kérjük azonban, hogy az emlékhely létesítése a volt templom helyén, mint a város igénye épüljön be a felújítandó kert megvalósulási tervébe.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett

Az emlékhely kialakításának több jövőbeni előnye is van, ezek az alábbiak:

1. Nemzetközi szintű a 2005-ben Európai Kulturális Útvonalként jegyzett Szombathelytől Toursig vezető Szent Márton zarándokút. Ennek magyarországi része a Szombathelytől Pécsig húzódó útvonal, melybe az emlékhely kialakításával Keszthely is igazolópontként bekapcsolható.
2. Hosszú távon „keszthelyi zarándokút” -ként a fenékpusztai római erőd (Szent Márton mint „római katona”)- fenyves allé – kastélykert egybe kapcsolható, ezzel is funkciót adva a a feketefenyő fasornak.
3. A 2012 őszén Keszthelyen is elkezdődött Szent Márton ünnep és 2013-ban hozzákapcsolódó borkeresztelés hosszú távon egyre jelentősebb közös eseménye lehet a városnak és kastélynak, amelynek kiindulópontja és névadója éppen a Szent Márton emlékhely.

Mindezen szempontok a keszthelyi lakosok és az idelátogatók számára egyértelműsítik Keszthely történelmi múltjának mélyebb gyökereit, és történelmi hagyományaink tiszteletét.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája

1. Magyarország régészeti topográfiája /Veszprém megye/Keszthelyi járás, Bakay-Kalicz-Sági,1966, Akadémia Kiadó
2. Bontz József : Keszthely város monográfiája , Keszthely 1896
3. Péczely Piroska: Keszthelyi Festetics kastély és belső berendezése, Múzeumok központi propagandairodája Bp.1959
4. Festetics kastély könyvtára, Delineatio No.5. Az újonan építendő keszthelyi kastély épületeinek és kertjének alaprajza, Hoffstedter k. 1759
5. Balatoni Múzeum Térképtára 1858 Kataszteri térkép L.75.73.25
6. Balatoni Múzeum Térképtára 1821 Városterkép
7. Balatoni Múzeum Térképtára 1770 Keszthely várostérkép, külön lenyomat L.93.7.
8. Balatoni Múzeum Térképtára A keszthelyi Festetics kastély környéke 1870-es állapot L 93.3.
9. A Szent Márton templom keresztelődmedencéje a Balatoni Múzeum Kötárában található, júniustól kiállításon megtekinthető lesz.

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

Miután a régi templomot az idők viharai elsodorták, nincs külön honlapja. Maga a templom és az elültetett fa azonban a következő honlapokon szerepel:

plebania.nefty.hu/templom/temptort.htm,

szepmagyarorszag.hu/magyar/oldalak/kulturalis_keszthely_georgikon_utazas

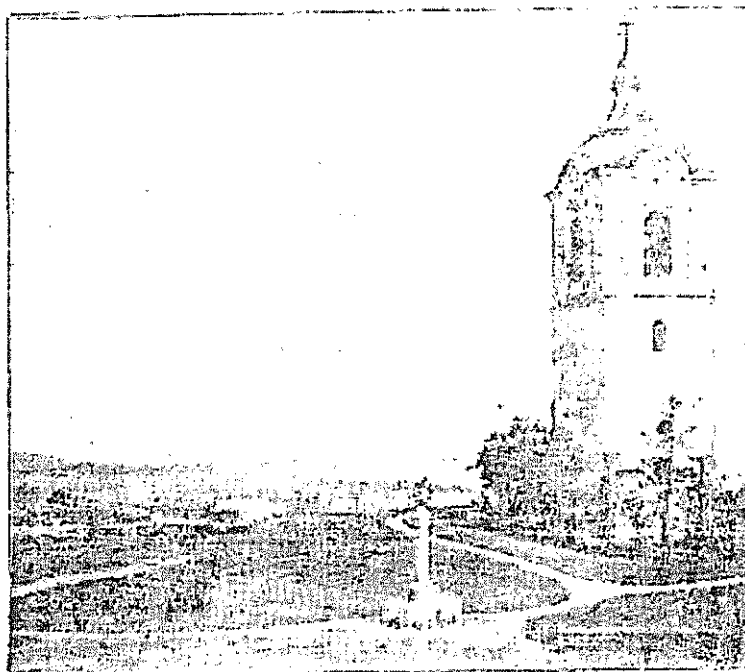
mulbanezo.blogspot.hu/2013/07

monitosmagazin.hu/24-ora-hirei/szent-marton-puspokre-emlekeztek

kesztyelv.hu/hirek/5018/pannonia-foldje-nem-feledte-szulottjet

III. MELLÉKLETEK

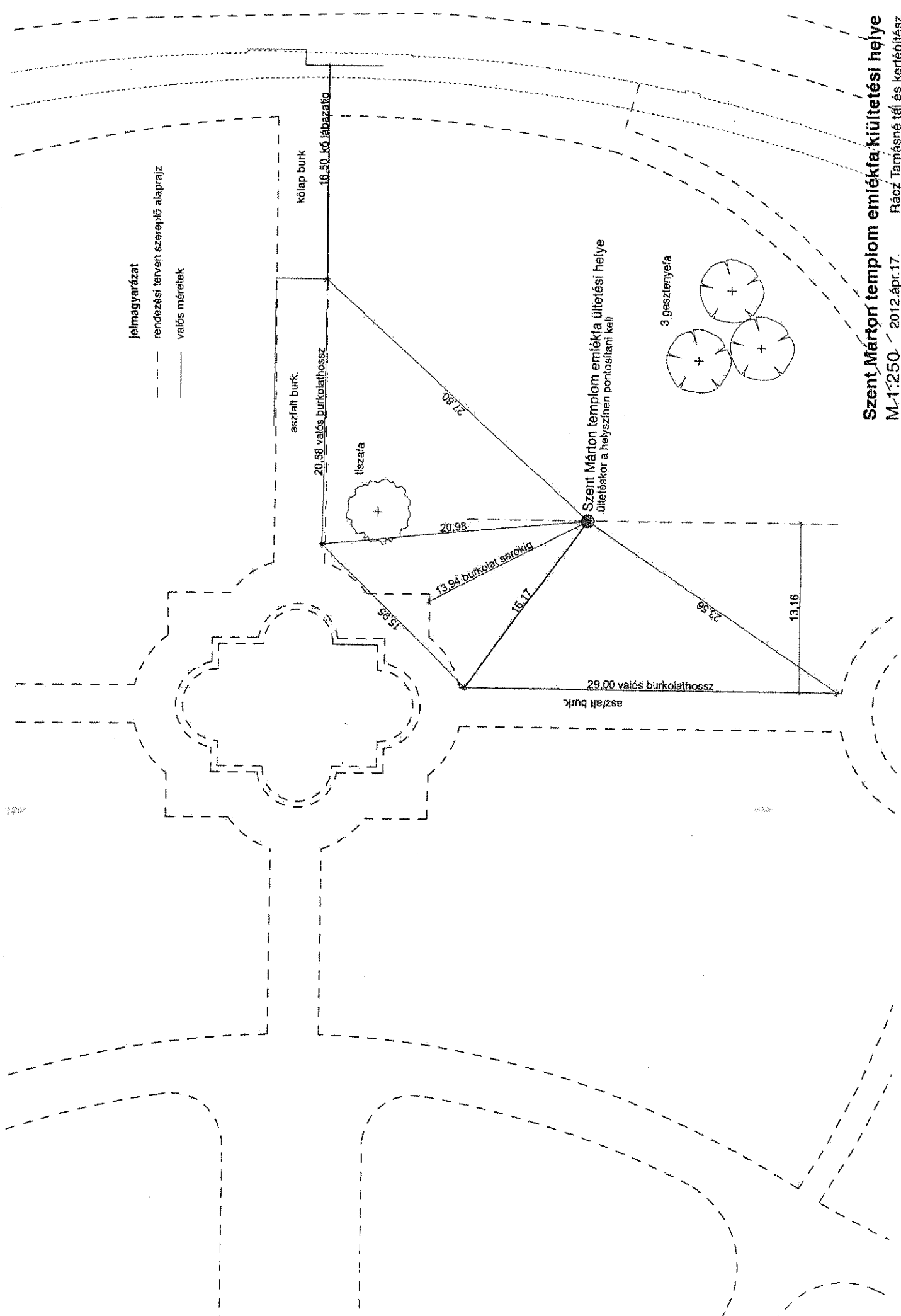
1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja

Szent Márton templom tornya 1870 körül

Szent Márton templom kivonatos története

- 1019**-ben Szent István állítja vissza a zalavári bencés apátságot, melyhez Keszthely, mint dézsmát fizető hely tartozott.
- 1247**-ben a veszprémi káptalan által kiállított oklevélben a keszthelyi **Szt. Márton** és Szt. Lőrinc egyházakat mentesíti az adó megfizetése alól, melyet azok szegénységével indokol.
- 1332-1337** évek között viszont már majdnem a legnagyobb tizedadót fizette Jakab plébános a pápának: évenként 100 lat dénárt.
- 1386**-ban a Szt. Márton templom papja, Keszthely plébánosa panaszt emel V. Orbán pápánál, hogy a ferencesek elfoglalták a Szt. Lőrinc kápolnát és ott szentségeket szolgáltatnak ki a plébános kárára.
- 1442**-ben a Marcali család emberei kirabolják a templomot.
- 1445**-ben a szentgyörgyi várbeliek teszik ugyan ezt.
- 1448**-ban ismét ez történik.
- 1745**-ben Festetics Kristóf 3 új harangot öntet a templom részére.
- 1759**-ben már a templom siralmas állapotáról beszél Festetics Kristóf. Ekkor a templomnak 16 hold földje volt.
- 1788**-ban II. József császár megszüntette a keszthelyi Ferenciek rendházát, és a megyéspüspök közbenjárására a kicsi és romos Szt. Márton templomból a Ferenciek templomában tette át a plébánia teendőit.
- 1790.** március 3-án – a város és gróf Festetics György előzetes kívánságára- a Ferenciek temploma lett plébánia-templomnak kijelölve ...
- 1799.** június 26-án átadásra is került.
- 1809.** január 19-én „execrálták” (szentségi jeleitől megfosztják) a templomot.
- 1810.** június 30-án Festetics György gróf megveszi a szentségi jeleitől megfosztott templomot .
- 1816**-ban Festetics lebontja a templomot, de a tornyot a harangok számára fenntartotta.
- 1878**-ban a (volt) Ferenciek templomának fatornyait I. Festetics Tasziló lebontatta, és a templom homlokzata elé egy 60 m magas tornyot építtetett.
- 1879**-ben a Szt. Márton templom tornyának harangjait átviszik a plébánia templom új tornyába.
- 1880**-ban II. Festetics Tasziló a Szt. Márton templom megmaradt tornyát lebontatja, a templom dombot –melyen Keszthely legrégebbi katolikus temetője volt- a város botránkozása ellenére is széthordatta és az egész területet parkká alakította és a kastélyudvarhoz csatolta.

Szent Márton templom emlékfá kiültetési helye
 M-1/250 / 2012. ápr. 17. Rácz Tamásné táj és kertépítész

Szent Márton templom helye 2014.március

2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek

Az emlékhely létesítésére vonatkozó indítványt Tál Zoltán Plébános Úr, Ruzsics Ferenc Polgármester Úr, a Da Bibere Zalai Borlovagrend és a Balatoni Borbarát Hölgyek Egyesülete aláírásával támogatja

Ezt a külön indítványt Hernyák László - Műemlékvédelmi felügyelőnek és Pálinkás Róbert - Festetics kastély igazgatójának 2014. márciusában átnyújtottuk.

3. A javaslathoz csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat

Az első oldalon található fénykép a Monitor magazin honlapján jelent meg.

Alulírott nyilatkozom, hogy a javaslatban szereplő „Szent Márton fáról” készült fénykép és az összeállított dokumentum a Keszthelyi Értéktárban felhasználható.

Rácz Tamásné Táj- és kertépítész